

بررسی تاثیر خصوصیات سیستم اطلاعات حسابداری بر عملکرد این سیستم در شرایط تحلیل پذیری وظیفه

زهره حاجیها^۱

شایسته نبیونی^۲

تاریخ پذیرش: ۹۲/۴/۲۰

تاریخ دریافت: ۹۲/۲/۲۱

چکیده

سیستم اطلاعات حسابداری از جمله سیستم های اصلی و اساسی سیستم اطلاعات مدیریت شمرده می شوند و وظیفه آن تأمین نیازهای اطلاعاتی سطوح مختلف مدیران در زمینه های برنامه ریزی و کنترل منابع، ارزیابی عملکرد و تصمیم گیری است. بر این اساس هدف این تحقیق بررسی تاثیر خصوصیات سیستم اطلاعاتی حسابداری (شامل اطلاعات با دامنه وسیع و تجمیع یافته و به موقع) بر عملکرد آن ها در شرایطی که وظایف سازمانی تحلیل پذیر است، می باشد. نمونه تحقیق شامل ۲۲۰ پرسشنامه دریافت شده از مدیران مالی و عملیاتی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. این تحقیق ترکیبی از روش کتابخانه ای و میدانی می باشد. برای گردآوری داده های این پژوهش از ۱۶ پرسش در قالب پرسشنامه استفاده شده است.

نتایج تحقیق بر اساس رگرسیون چند متغیره نشان داد که در شرایط تحلیل پذیری وظیفه، ارائه اطلاعات با دامنه وسیع و تجمیع یافته توسط سیستم اطلاعاتی، رضایت مدیران از عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری را افزایش می دهد. اما در این شرایط، ارائه اطلاعات به موقع اثر معکوسی بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم های حسابداری دارد. به عبارت دیگر در هنگامی که وظایف سازمانی تحلیلی است مدیران از سیستم اطلاعاتی حسابداری اطلاعات وسیع و تجمیعی انتظار دارند اما به موقع بودن اطلاعات تاثیر معکوس معناداری بر رضایت آنها دارد.

واژه های کلیدی: تحلیل پذیری وظیفه، خصوصیات سیستم های اطلاعاتی حسابداری، رضایت مدیران از عملکرد سیستم های حسابداری.

۱- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق (قیام دشت)، گروه حسابداری، (عهده دار مکاتبات) drzhajiha@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد الکترونیکی

۱- مقدمه

سیستم اطلاعات حسابداری سیستمی است که عملیات جمع‌آوری و ذخیره‌سازی داده‌های مالی را طی فرایندهای حسابداری انجام می‌دهد و پس از پردازش این داده‌ها، اطلاعات مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان سازمانی را تولید می‌نماید. سیستم اطلاعات حسابداری در نهایت با ارائه گزارشهای هوشمندانه مالی، می‌تواند تصمیم‌گیرندگان و مدیران سازمان را در برنامه‌های راهبردی‌شان کمک نماید. گرفتن تصمیم نیازمند در خدمت گرفتن اطلاعات صحیح، بهنگام، قابل اتکا و.. خواهد بود که خود استفاده از سیستم‌های پیچیده مالی و غیر مالی را الزام می‌نماید، یکی از مهمترین سیستم‌هایی که موثر در تصمیمات می‌باشد سیستم اطلاعات حسابداری است، مثل راه اندازی سایت تولید یک قطعه خاص در یک شرکت تولیدی، خرید سهام یک شرکت، تولید یک محصول جدید که تماماً این موضوعات از دید مالی و عملیاتی بررسی می‌گردد، دریافت اطلاعات مالی به جهت انتفاع رسانی به یک واحد تجاری، تاثیر بسزایی بر اتخاذ تصمیمات درست دارد. امروزه در شرکتهای فعال در صنایع، امر تصمیم‌گیری مدیران ارشد و رده بالا (مدیران تصمیم ساز) بر اساس اطلاعات مدیریتی سیستم اطلاعات مدیریت (MIS) مورد توجه قرار گرفته و مدیران کارآمد معمولاً تصمیمات خود را بر اساس اطلاعات پایه و اساسی تمامی واحدهای موثر در تصمیم‌گیری اتخاذ می‌نمایند. این تحقیق به تاثیر عوامل یاد شده در بالا بر روی سیستم اطلاعات حسابداری که یکی از شاخه‌های اصلی سیستم اطلاعات مدیریت می‌باشد، اشاره دارد. هدف اصلی تحقیق بررسی اثرات خصوصیات سیستم‌های اطلاعات حسابداری (دامنه، بموقع بودن و تجمیع و یکپارچگی) اطلاعات در شرایط تحلیل پذیری وظیفه بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم

های حسابداری می‌باشد. تحلیل پذیری وظیفه، اشاره به کیفیت اطلاعات ارائه شده برای استفاده از سیستم اطلاعات حسابداری را دارد (رابینز و کالتر^۱، ۱۹۹۹).

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

در نگرش اقتضایی فرض بر این است که تناسب میان استراتژی‌های سازمان و متغیرهای محتوایی ساختار سازمانی منجر به دستیابی به عملکرد بهینه می‌گردد، در این میان نقش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری که بتوانند ارتباطی پویا را میان استراتژی‌های سازمان و معیارهای متداول حسابداری ایجاد نمایند و عملکرد را از زاویه ای جامع مورد سنجش قرار دهند، اهمیت بیشتری می‌یابد، زیرا معیارهای سستی حسابداری به علت محدودیت اندازه‌گیری متغیرهای مختلف نمی‌توانند ارزیابی جامعی را از عملکرد فراهم سازند (جرمیس و قانی^۲، ۲۰۰۴). نگرش اقتضایی که بیان‌کننده ی پویایی‌های محیطی و تاثیر آنها بر دستیابی به چشم‌اندازها است، در سه دهه ی اخیر تبدیل به چارچوبی شده است که مبنای تغییر و تحول تئوریک بسیاری از مفاهیم مدیریتی و سازمانی را فراهم نموده است (چنهال^۳، ۲۰۰۴). در توسعه نظری مبانی حسابداری استراتژیک نیز رویکرد اقتضایی به تدریج به پارادایم قالب این حوزه ی علمی تبدیل شده است. با در نظر گرفتن نقش محوری حسابداری استراتژیک در ارزیابی عملکرد و رویکرد اقتضایی در این شاخه از علم حسابداری، عملکرد شرکت تابعی از تناسب میان متغیرهای ساختاری و استراتژی‌ها خواهد بود. تحقیقات مختلف به مجموعه‌ای از مهم‌ترین متغیرهای اقتضایی تاثیر گذار بر ساختار شامل عدم قطعیت وظیفه، عدم تمرکز و خصوصیات سیستم‌های اطلاعات حسابداری اشاره نموده‌اند (لاو و لیم^۴، ۲۰۰۲ و اسمیت^۵، ۲۰۰۰). نگرش اقتضایی بر این تصور است که طراحی و

استفاده از سیستم‌های کنترل منوط به تنظیمات سازمانی بر اساس رویکرد تناسب بین آنها می باشد، همگام با فرض نظریه احتمالی تاثیر مناسبی بین عدم قطعیت وظیفه و عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری وجود دارد که شامل روش سیستماتیک در اندازه گیری عملکرد بودجه به عنوان مکانیزم کنترل در نظر گرفته شده است. این مکانیزم به شکل گسترده برای اعمال کنترل لحاظ می گردد (چنهال، ۲۰۰۴).

این باور وجود دارد که هر قدر کیفیت گزارش‌های مالی افزایش یافته و از استانداردها و ضوابط معتبرتری در تهیه و ارایه گزارش‌ها استفاده شود، ریسک اطلاعات کاهش خواهد یافت. استانداردهای حسابداری در راستای هدف بالابردن کیفیت اطلاعات حسابداری و ایفای نقش اطلاع‌رسانی حسابداری به گونه ای مطلوب، تدوین می‌شوند. متغیرهای کیفیت اطلاعات حسابداری در قالب تحلیل پذیری وظیفه در نظر گرفته شده است. ارائه اطلاعات با کیفیت شامل اطلاعات مربوط، قابل فهم، قابل مقایسه، بموقع و...، اخذ تصمیمات درست و منطقی را برای مدیران در پی دارد. طبق نظر آزادوار هر چه اطلاعات با کیفیت بالاتری ارائه گردد و خاصیت تحلیل پذیری بالاتری داشته باشد، رضایت مدیران افزایش می یابد (آزادوار، ۲۰۰۹). اد^۷ در سال ۲۰۰۰ چگونگی تاثیر ویژگی های سیستم اطلاعاتی را بر داوری تصمیمات استفاده کنندگان مورد بررسی قرار داده است و در نتیجه سیستم های اطلاعاتی حسابداری، اطلاعات اولیه تصمیم گیری را فراهم می نمودند. ماک^۸ در سال ۲۰۰۶ در پژوهشی با عنوان مفاهیم ارزش ساز اطلاعات حسابداری به بررسی ضرورت شناخت ارزش اطلاعات پرداخته و بیان نمود به کارگیری سیستم های اطلاعاتی حسابداری نقش سازنده ای در کنترل، برنامه ریزی و تصمیم‌گیری‌های مدیریت دارد. سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را می توان محل

تقاطع منطقی دو موضوع گسترده حسابداری و سیستم اطلاعات مدیریت دانست. آنچه در هر دو بعد مشترک است توجه محوری به اطلاعات است (تلیما^۹، ۲۰۰۵).

تحقیقات اندکی اثر خصوصیات سیستم های اطلاعاتی حسابداری را در چارچوب شرایط سازمانی در دنیا بررسی نموده اند، گوردون و میلر^{۱۰} (۲۰۰۸) کوشش نمودند تا چارچوبی جامع از طریق طرح سیستم های اطلاعاتی حسابداری فراهم نموده و نیازهای خاص هر سازمان را از طریق تشریح ادبیات تئوری سازمان، خط‌مشی مدیریت و تعریف متغیرهای حسابداری که برای عملکرد سازمان معیار اساسی تلقی می شوند مورد ملاحظه قرار دهند. محیط، ساختار سازمانی و سبک تصمیم گیری به عنوان ابعاد عمده ای از متغیرهای اقتضایی پیشنهاد گردید. هر عامل اقتضا مطابق با وضعیت مناسب متغیرهای سیستم اطلاعات حسابداری تعریف شد. هر چند گاهی ترکیبی از شرایط محیط سازمان و سبک تصمیم گیری که منافع یا سازگاری در پی دارند نمایان می‌شود، ولی در این پژوهش نیز نتایج روشن و صریحی درباره اثر بخشی و اهداف سازمانی ارائه نشده است. دانالسون^{۱۱} (۲۰۰۲) معتقد است زمانی که می‌توان وظایف را به راحتی تجزیه و تحلیل کرد هنگامی است که اهداف مربوط به عملکرد به راحتی تعریف شده است، در چنین وضعیتی می توان تاکید بر کنترل شدید داشت و می‌توان اطمینان حاصل کرد عمل کارکنان در راستای تمایلات سازمانی است. تحقیقات دیگر نشان داده است در مقابل هنگامی که تنوع کار بالا است و با توجه به رابطه علت و معلولی در جهت مقابله وظیفه باید نوع کنترل آزادانه برای دسترسی به اهداف کنترل را دنبال کرد، در صورتی که کار روتین و به شکل یک روند منظم باشد، باید روش های نظارت و ارزیابی عملکرد بر کارکنان در

نشان دهد، تاکنون انجام نشده است اما برخی از مهم ترین تحقیقات مرتبط به شرح زیر است:

مستاجران (۱۳۸۰) در تحقیقی رضایت مدیران ارشد مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری را بررسی نمود و به این نتیجه رسید که اثر بخشی و کارایی عملکرد بر رضایت مدیران ارشد از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری موثر است.

خواجهی و اعتمادی (۱۳۸۹) تاثیر عدم تمرکز، وسعت اطلاعات را بر رضایت مدیران ارشد مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری بررسی نمود و به این نتیجه رسید که اثر بخشی و کارایی عملکرد هنگامی که اطلاعات با دامنه وسیع و بهنگام ارائه می گردد بالا می رود.

۳- فرضیه‌های پژوهش

بنا به توضیحات گفته شده در چارچوب نظری، ارتباط متقابل یکی از ابعاد عدم قطعیت وظیفه (تحلیل پذیری وظیفه) با خصوصیات سیستم های اطلاعاتی حسابداری (دامنه، بهنگام بودن تجمیع و یکپارچگی) با سه فرضیه ذیل بنا نهاده شد:

قابلیت تحلیل پذیری وظیفه، اشاره به میزان اطلاعات ضروری و راهها و روش‌های از پیش تعیین شده که برای حل ابهامات در اختیار کارمندان قرار می‌گیرد، دارد. در فرضیه اول سیستم های اطلاعاتی که اطلاعات برون سازمانی، غیر مالی و با نگاه به آینده تهیه می نمایند دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم های اطلاعاتی دارند.

فرضیه (۱) هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم‌های اطلاعات حسابداری که اطلاعات با دامنه وسیع مهیا می کنند، دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری می باشند.

نظر گرفته شود زیرا بر فرآیند کنترل آنها موثر خواهد بود (زیروان و ارلیس^{۱۲}، ۲۰۰۳). مادلین و راجل^{۱۳} (۱۹۹۹) معتقدند سودمندی ویژگی های سیستم اطلاعات حسابداری با دامنه وسیع، بهنگام، تجمیع شده و یکپارچه که برای درک درستی از ویژگی های سیستم اطلاعات حسابداری است، می‌تواند بر رضایت مدیران استفاده کننده از این اطلاعات موثر باشد. ویژگی‌های سازمانی و وظایف سازمانی نظیر متغیر های مشروط عدم قطعیت وظیفه (تنوع پذیری وظیفه) یا تحلیل پذیری وظایف، که ارتباط مستقیمی بر ارتقای عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری دارد به عنوان تسهیل کننده در امر تصمیم گیری است.

چانگ و اگلتون^{۱۴} (۲۰۰۳) نقش تسهیل کننده سیستم اطلاعات حسابداری مدیران بر عملکرد و تصمیم آنها را مورد مطالعه قرار دادند. آنها به این نتیجه رسیدند که استفاده از اطلاعات حسابداری می تواند اثر معنی داری در تسهیل تصمیم گیری مدیران در همه سطوح داشته باشد. همچنین آنها دریافتند که اثر استفاده از اطلاعات حسابداری روی عملکرد زیر واحدها برای بخش‌هایی که سطوح بالاتری از روابط بینابینی را تجربه می کنند، بیشتر از دیگر بخش‌ها می باشد.

پیپر و همکاران^{۱۵} (۲۰۰۳) اثر عدم قطعیت، تمرکززدایی و خصوصیات AIS را روی عملکرد AIS مورد مطالعه قرار دادند. این مطالعه به صورت پرسشنامه ای در تایوان انجام شد و پاسخ دهندگان ۱۲۶ مدیر بودند. نتایج مطالعه نشان داد که اطلاعات با دامنه وسیع باعث ارتقا رضایت مدیران مالی و عملیاتی و در نتیجه عملکرد AIS در یک موقعیت با تنوع وظیفه بالا می شود. در یک سازمان شدیداً غیر متمرکز، اطلاعات بهنگام، با دامنه وسیع و تجمیعی باعث بالا رفتن رضایت مدیران مالی و عملیاتی می گردد.

در ایران تحقیقی که تاثیر ویژگی های سیستم اطلاعاتی حسابداری را در شرایط مختلف سازمانی

در فرضیه دوم سیستم های اطلاعاتی که اطلاعات ضروری و مورد نیاز را در زمان مقرر و به موقع تهیه می نمایند، می تواند تاثیر مثبتی بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم ها داشته باشد، و همچنین راه های ضروری برای رفع ابهامات را در اختیار مدیران قرار دهد.

فرضیه ۲) هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعات حسابداری که اطلاعات به موقع مهیا می کنند دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری می باشند.

فرضیه سوم بیان می نماید سیستم های که اطلاعات مربوط به دواير مختلف یا تحت مدیریت مدیران مختلف و حتی در دوره های زمانی مختلف را به صورت تجمیعی و یکپارچه ارائه می نمایند. می توانند رضایت مدیران از عملکرد سیستم های اطلاعاتی را افزایش دهند.

فرضیه ۳) هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعات حسابداری که اطلاعات جمع آوری شده مهیا می کنند دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری می باشند.

۴- روش شناسی پژوهش

این پژوهش ترکیبی از روش های کتابخانه ای و میدانی می باشد. پژوهش از نظر زمانی از نوع پژوهش های مقطعی است، چرا که در یک محدوده ی زمانی صورت گرفته و واقعیت را در یک برهه زمانی کنکاش می کند. از نظر سطح و قلمرو بررسی در سطح شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. از نظر معیار کاربردی از انواع پژوهش های کاربردی است.

جامعه آماری این تحقیق تمام مدیران ارشد مالی و عملیاتی شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. با توجه به حجم گسترده جامعه آماری، تعیین حجم نمونه بر اساس جدول کوکران و انتخاب نمونه به صورت نمونه گیری تصادفی ساده خواهد بود. نحوه محاسبه نمونه آماری از کل حجم جامعه آماری در زیر آمده است:

$$N=642$$

$$z \frac{\alpha}{2} = z 0.025 = 1.96$$

$$P = 0.5$$

$$q = 1 - p : 1 - 0.5 = 0.5$$

$$t = 1.96$$

$$d = 0.05$$

$$\frac{642 * (1.96) * 0.5 * 0.5}{642 * (0.05)^2 * (1.96)^2 * 0.5 * 0.5} = 240 \sim 241$$

طبق جدول کوکران ۲۵۰ نفر از مدیران مالی و عملیاتی به عنوان نمونه انتخاب شدند، که ۲۲۰ نفر از مدیران اقدام به تکمیل پرسشنامه نمودند (نرخ بازگشت پرسشنامه ۸۸ درصد).

برای گردآوری داده های این پژوهش از ۱۶ پرسش در قالب پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه نخستین بار توسط سایمون لیو و الگتون^{۱۶} (۱۹۹۵) در دانشگاه یوتیت استیت آمریکا در سال (۱۹۹۵) اجرا گردید و برای دومین بار در سال (۲۰۰۳) توسط پیپر و همکاران در تایوان به اجرا درآمد. سوالات به دو دسته تقسیم شده اند که شامل سوالات مربوط به مشخصات شخصی مدیران و سوالات مربوط به فرضیات پژوهش می باشند. ساختار پرسشنامه شامل ۱۶ پرسش است که به تفکیک زیر بیان شده است:

برای اندازه گیری و شناخت تحلیل پذیری وظیفه از ۵ پرسش، دامنه اطلاعات ۳ پرسش، بموقع بودن

اطلاعات ۲ پرسش، عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری از ۶ پرسش استفاده شده است.

در این پژوهش برای تعیین پایایی از روش آزمون مجدد استفاده شد. به عبارت دیگر، بین اعضای نمونه مقدماتی دوبار پرسشنامه در زمانهای متفاوت توزیع و از مقایسه نتایج آن مشخص شد که انحراف قابل ملاحظه ای وجود ندارد. همچنین در پژوهش انجام شده با توجه به نمونه مقدماتی، میزان آلفای کرونباخ ۰٫۸۲ به دست آمد که به پایایی پرسشنامه به کار برده شده اشاره دارد. برای تعیین روایی پرسشنامه ابتدا پرسشنامه را در سطح محدود بین ۱۰ نفر از روسای مالی و عملیاتی چند شرکت جامعه تحقیق توزیع کرده و سپس پیش آزمون انجام گردید. همچنین برای بالا بردن روایی پرسشنامه نظرات برخی صاحب نظران اخذ گردید و پیشنهادهای آنان در مورد سوالات پرسشنامه اعمال گردید.

۵- متغیرهای پژوهش و شیوه سنجش آنها

در این تحقیق متغیرها به شرح ذیل تفکیک شده اند:

متغیر مستقل: تحلیل پذیری وظیفه و خصوصیات سیستم های اطلاعات حسابداری (دامنه، بهنگامی و تجمیعی بودن).

طبق نگرش اقتضایی برای بررسی ارتباط بین متغیرهای بنیادی تحلیل پذیری وظیفه و خصوصیات سیستم اطلاعاتی که علت قضیه هستند و میزان رضایت مدیران از عملکرد سیستم ها که یک نوع خصوصیات کیفی می باشد و معلول این قضیه می باشد، به همین دلیل متغیرهای بنیادی به عنوان متغیر مستقل لحاظ گردیده است (فریزاتی^{۱۷}، ۲۰۱۱).

متغیر وابسته: رضایت مدیران ارشد مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری.

اطلاعات مربوط به متغیرهای تحقیق با پرسشنامه با طیف پنج گزینه ای لیکرت گردآوری و سنجش شده است.

۶- نتایج پژوهش

۶-۱- آمار توصیفی

از حدود ۲۵۰ پرسشنامه ارسالی و توزیعی مابین اعضای نمونه، ۲۲۰ پرسشنامه کامل و قابل استفاده مسترد گردید. آماره های توصیفی و جمعیت شناختی نمونه تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۲ توصیف متغیر رضایت از عملکرد سیستم اطلاعاتی حسابداری و اجزای آن را نشان می دهد.

عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری با میانگین ۵/۰۲، انحراف معیار ۰/۸۷ و واریانس ۰/۷۶ دارای چولگی منفی و کشیدگی مثبت است. قدر مطلق انحراف ضرایب چولگی و کشیدگی این متغیر کوچکتر از آماره ۱/۹۶ است که بیانگر متقارن بودن توزیع و منحنی است. چولگی منفی نشان می دهد که مشاهده دورافتاده از شاخص های مرکزی در سمت پائین مقیاس قرار دارد و کشیدگی مثبت نشان می دهد که تراکم مشاهده در حول شاخص های مرکزی اندکی بلند است.

جدول شماره ۱- اطلاعات عمومی پاسخ دهندگان

جنسیت	تعداد فراوانی	درصد	سابقه کار	تعداد فراوانی	درصد
مرد	۱۹۳	۸۷,۷	بین ۵ تا ۱۰ سال	۱۹	۸,۶
زن	۲۷	۱۲,۳	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۶۹	۳۱,۴
میزان تحصیلات	تعداد فراوانی	درصد	بیش از ۱۵ سال	۱۳۲	۶۰
کارشناسی	۱۰۶	۴۸,۲	رشته تحصیلی	تعداد فراوانی	درصد
کارشناسی ارشد و دکتری	۱۰۳	۴۶,۸	حسابداری	۷۳	۳۳,۲
سایر	۱۱	۵	اقتصاد مدیریت	۶۸	۳۰,۹
سابقه کار	تعداد فراوانی	درصد	سایر	۷۹	۳۵,۹
بین ۵ تا ۱۰ سال	۱۹	۸,۶	پست سازمانی	تعداد فراوانی	درصد
بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۶۹	۳۱,۴	عضو هیئت مدیره	۱۱۰	۵۰
بیش از ۱۵ سال	۱۳۲	۶۰	مدیر عامل	۶	۲,۷
سن	تعداد فراوانی	درصد	مدیر مالی	۷۶	۳۴,۵
۰-۴۰	۷۴	۳۳,۷	رئیس حسابداری	۲۸	۱۲,۷
بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۱۰۳	۴۶,۸			
بیش از ۵۰ سال	۴۳	۱۹,۵			

جدول شماره ۲- شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی متغیر عملکرد سیستم اطلاعاتی

متغیر تحقیق	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی	انحراف ضرایب	
						چولگی	کشیدگی
عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری	5.02	0.87	0.76	-0.04	0.08	-0.25	0.23
دامنه اطلاعات	4.68	0.97	0.94	-0.51	1.41	-3.14	4.33
بهنگام بودن اطلاعات	5.02	0.89	0.79	0.13	-0.49	0.81	-1.50
تجمیع و یکپارچگی اطلاعات	5.13	0.93	0.87	-0.13	0.05	-0.81	0.15

p بیانگر میزان عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری، b_i ضرایب رگرسیون، X_i (تحلیل پذیری وظیفه $i=2$) و Y_i خصوصیات سیستم های اطلاعاتی حسابداری (دامنه $i=1$ ، بموقع بودن $i=2$ و تجمیع و یکپارچگی $i=3$) و $X_i Y_i$ تقابل تأثیرات بین خصوصیات سیستم های اطلاعاتی حسابداری رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم های حسابداری.

تقابل بین خصوصیات سیستم های اطلاعاتی حسابداری و قابلیت تحلیل پذیری وظیفه در فرضیات مختلف ارزیابی شده و از مدل رگرسیون ذیل برای آزمون تأثیرات متقابل استفاده شد.

(۱) (قابلیت تحلیل وظیفه + دامنه اطلاعات)

$$P = b_0 + b_1 X_1 + b_2 Y_1 + b_3 X_1 Y_1$$

(۲) (قابلیت تحلیل وظیفه + بموقع بودن اطلاعات)

$$P = b_0 + b_1 X_1 + b_2 Y_2 + b_3 X_1 Y_2$$

(۳) (قابلیت تحلیل وظیفه + تجمیع اطلاعات)

$$P = b_0 + b_1 X_1 + b_2 Y_3 + b_3 X_1 Y_3$$

۲-۶- آزمون فرضیه های تحقیق

فرضیه اول تحقیق بیان می کند: هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعاتی حسابداری که اطلاعات با دامنه وسیع مهیا می کنند دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد AIS می باشند.

در این آزمون، فرضیه صفر بیان می کند که: تعامل تحلیل پذیری وظیفه و اطلاعات با دامنه وسیع بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری تاثیر ندارد و بر خلاف آن، فرضیه مخالف بیانگر این است که تعامل تحلیل پذیری وظیفه و اطلاعات با دامنه وسیع بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری تاثیر مثبت دارد. بنابراین فرضیه صفر و مخالف به صورت زیر طرح و مورد آزمون قرار گرفته است:

$$\begin{cases} H0: \beta_{A.S,AIS} \leq 0 \\ H1: \beta_{A.S,AIS} > 0 \end{cases} \Rightarrow \beta = 0.117, T = 2.236, P = 0.026$$

براساس نتایج بدست آمده از تحلیل رگرسیون چندگانه، ضریب تاثیر متغیر تعامل تحلیل پذیری وظیفه و اطلاعات با دامنه وسیع بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری با مقدار ۰/۱۱۷ دارای آماره t محاسبه شده

۲/۲۳۶ است که این مقدار بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ و سطح معنی داری محاسبه شده با مقدار ۰/۰۲۶ کوچکتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه فرضیه صفر در سطح ۹۵٪ اطمینان رد شده و فرضیه مخالف دال بر تاثیر مستقیم پذیرفته شده است. در نتیجه برپایه تئوری احتمالات می توان ادعا کرد که: هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعاتی حسابداری که اطلاعات با دامنه وسیع مهیا می کنند دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد AIS می باشند.

فرضیه دوم تحقیق بیان می کند، هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعاتی حسابداری که اطلاعات به موقع مهیا می کنند دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد AIS می باشند.

در این آزمون، فرضیه صفر بیان می کند که: تعامل تحلیل پذیری وظیفه و بهنگام بودن اطلاعات بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری تاثیر ندارد و بر خلاف آن، فرضیه مخالف بیانگر این است که تعامل تحلیل پذیری وظیفه و بهنگام بودن اطلاعات بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری تاثیر مثبت دارد.

جدول شماره ۳ - ضرایب تاثیر متغیرهای فرضیه اول بر عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری

سطح خطا	آماره T	ضرایب متغیرهای توضیحی		متغیرهای مستقل
		استاندارد شده	استاندارد نشده	
.000	4.321		5.051	ضریب ثابت
.098	-1.660	-.423	-.427	تحلیل پذیری وظیفه
.581	-.553	-.153	-.137	دامنه اطلاعات
.026	2.236	.982	.117	دامنه اطلاعات* تحلیل پذیری وظیفه
شاخص های آزمون کلی مدل				
	خطای استاندارد برآورد	ضریب تشخیص	همبستگی چندگانه	آماره F
	.74265	.283	.532(a)	28.376

بنابراین فرضیه صفر و مخالف به صورت زیر طرح و مورد آزمون قرار گرفته است:

$$\begin{cases} H_0: \beta_{AT,AIS} \leq 0 \\ H_1: \beta_{AT,AIS} > 0 \end{cases} \Rightarrow \beta = -0.084, T = -2.010, P = 0.046$$

اثر منفی بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد AIS می باشد.

فرضیه سوم: هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعاتی حسابداری که اطلاعات جمع آوری شده مهیا می کنند، دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد AIS می باشند. در این آزمون، فرضیه صفر بیان می کند که: تعامل تحلیل پذیری وظیفه و تجمع و یکپارچگی اطلاعات بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری تاثیر ندارد و بر خلاف آن، فرضیه مخالف بیانگر این است که تعامل تحلیل پذیری وظیفه و تجمع و یکپارچگی اطلاعات بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری تاثیر مثبت دارد. بنابراین فرضیه صفر و مخالف به صورت زیر طرح و مورد آزمون قرار گرفته است:

$$\begin{cases} H_0: \beta_{A.A,AIS} \leq 0 \\ H_1: \beta_{A.A,AIS} > 0 \end{cases} \Rightarrow \beta = 0.090, T = 1.995, P = 0.047$$

براساس نتایج بدست آمده از تحلیل رگرسیون چندگانه، ضریب تاثیر متغیر تعامل تحلیل پذیری وظیفه و بهنگام بودن اطلاعات بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری با مقدار -0.084 دارای آماره t محاسبه شده -2.010 است که این مقدار کوچکتر از مقدار بحرانی $1/96$ و سطح معنی داری محاسبه شده با مقدار 0.046 کوچکتر از 0.05 است. در نتیجه فرضیه صفر در سطح 95% اطمینان رد نشده و به عنوان فرضیه سالم حفظ شده است. در نتیجه برپایه تئوری احتمالات می توان ادعا کرد که: هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعات حسابداری که اطلاعات به موقع مهیا می کنند دارای

جدول شماره ۴- ضرایب تاثیر متغیرهای فرضیه دوم بر عملکرد سیستمهای اطلاعاتی حسابداری

سطح خطا	آماره T	ضرایب متغیرهای توضیحی		متغیرهای مستقل
		استاندارد شده	استاندارد نشده	
.326	.984		.984	ضریب ثابت
.031	2.174	.472	.476	تحلیل پذیری وظیفه
.000	3.767	.779	.765	بهنگام بودن اطلاعات
.046	-2.010	-.677	-.086	بهنگام بودن * تحلیل پذیری وظیفه
شاخص های آزمون کلی مدل				
	خطای استاندارد برآورد	ضریب تشخیص	همبستگی چندگانه	آماره F
	.79325	.182	.426(a)	15.979

اطلاعاتی حسابداری با مقدار 0.090 دارای آماره t محاسبه شده $1/995$ است که این مقدار بزرگتر از مقدار بحرانی $1/96$ و سطح معنی داری محاسبه شده با مقدار 0.047 کوچکتر از 0.05 است. در نتیجه

براساس نتایج بدست آمده از تحلیل رگرسیون چندگانه، ضریب تاثیر متغیر تعامل تحلیل پذیری وظیفه و تجمع و یکپارچگی اطلاعات بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد سیستمهای

فرضیه صفر در سطح ۹۵٪ اطمینان رد شده و فرضیه مخالف دال بر تاثیر مستقیم پذیرفته شده است. در نتیجه برپایه تئوری احتمالات می توان ادعا کرد که: هنگامی که تحلیل پذیری وظیفه بالاست، سیستم های اطلاعات حسابداری که اطلاعات تجمیع شده مهیا می کنند، دارای اثر مثبت بر رضایت مدیران مالی و عملیاتی از عملکرد AIS می باشند.

جدول شماره ۵ - ضرایب تاثیر متغیرهای فرضیه سوم بر عملکرد سیستم های اطلاعاتی حسابداری

سطح خطا	آماره T	ضرایب متغیرهای توضیحی		متغیرهای مستقل
		استاندارد شده	استاندارد نشده	
.001	3.338		3.818	ضریب ثابت
.231	-1.201	-.285	-.287	تحلیل پذیری وظیفه
.759	.307	.073	.068	تجمیع و یکپارچگی اطلاعات
.047	1.995	.749	.090	تجمیع اطلاعات* تحلیل پذیری وظیفه
شاخص های آزمون کلی مدل				
	خطای استاندارد برآورد	ضریب تشخیص	همبستگی چندگانه	آماره F
	.68862	.383	.619(a)	44.746

خوبی درک می شود و ارائه اطلاعات با دامنه وسیع و تجمیع یافته توسط سیستم اطلاعاتی حسابداری، عملکرد سیستم های مذکور را ارتقا داده و رضایت مدیران را افزایش می دهد. اما ارائه اطلاعات بهنگام در شرایط مذکور اثر معناداری بر عملکرد سیستم اطلاعاتی حسابداری ندارد که این نتیجه منطبق با تحقیقات تمام محققان مذکور است. بر اساس یافته ها می توان پیشنهادات زیر را ارائه نمود:

- بر اساس نتایج حاصل از فرضیه اول پیشنهاد می گردد: طراحان سازمان و طراحان سیستم های اطلاعاتی به اثرات عدم اطمینان محیطی نیز توجه لازم را مبذول نمایند و به طراحی سیستم هایی بپردازند که در شرایط تحلیل پذیری وظیفه، اطلاعاتی با دامنه وسیع ارائه نمایند. همچنین پیشنهاد می گردد مدیران به بررسی عوامل تشکیل دهنده محیط خارجی و توجه به ویژگی ها و ابعاد محیط خارجی که توسط مشتریان متغیرهای رقابت، تکنولوژی و تامین و رویدادهای سازمان

۷- نتیجه گیری و بحث

با توجه به نتایج بررسی فرضیات در می یابیم سیستم حسابداری به عنوان یکی از اجزای کلیدی و مهم سیستم کلی یک سازمان طراحی می شود. به عبارت بهتر سیستم حسابداری یکی از اجزای سیستم اطلاعاتی مدیریت می باشد که خود این سیستم هم به عنوان یکی از سیستم های مورد نیاز سازمان مطرح می باشد. در این تحقیق، یافته ها نشان داد در شرایط تحلیل پذیری هنگامی که اطلاعات با دامنه وسیع و تجمیع یافته ارائه می گردد، تاثیر مثبتی بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم های حسابداری، وجود دارد و در مقابل هنگامی که اطلاعات بموقع ارائه می گردد، تاثیر معکوس و معناداری بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم های حسابداری دارد. نتایج آزمون فرضیات پیشگفته بر خلاف نتایج تحقیقات گال و چیا (۱۹۹۴)، چو (۱۹۹۸) و چنگ و همکاران (۲۰۰۳)، نشان داد حتی هنگام بالا بودن تحلیل پذیری وظیفه، روابط علی و معلولی موجود در وظایف به

فهرست منابع

* خواجهی. شکراله، اعتمادی جوریابی . مصطفی، ۱۳۸۹ ، بررسی عوامل موثر بر پیاده سازی موفق سیستم های اطلاعاتی حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. ، صفحه ۲ .

* مستاجران. علی، ۱۳۸۰ ، سیستم های اطلاعات مدیریت، انتشارات کیومرث، صفحه ۴۶-۳۴.

- * Azadivar, f, Truong and Jiao a decision support system for fisheries management using operation research and systems science approach expert systems with applications 36,(2009), pp:2971-2978.
- * Chenhal, R.H. Managment control systems design within organizational context: finding from contingency-based research and directions for the future. Accounting Organization and Society 28(2004):127-168.
- * Donalson.L, The contingency theory of organization sage publication, (2002), pp 7.
- * Ed, H, Julie, using accounting information system by operations managers in a project company management accounting, (2000), pp: 1.
- * Frezzati.A, Analysis on information content of timeliness of accounting information tsing hua tong fang knowledge network , (2011), pp: 244 -275.
- * Jermais. J & Gani.L, Integrating business strategy, organizational configurations and management accounting systems with business unit effectiveness: a fitness landscape approach. Management accounting research 15,(2004), pp: 179-200.
- * Lau, C.M.Low,L.C & Eggleton I.R.C..The impact of reliance on accounting performance measures on job- related tension and managerial performance :additional evidence. Accounting Organization and Society 20(1995),pp:359-381.
- * Lau, C.M.Lim,L.C.The impact of reliance on accounting performance measures on job- related tension and managerial performance :additional evidence. Accounting Organization and Society 20(2002),pp:359-381.
- * lau & lim , Study of information Systems designs Proceeding if the second Australian, (2002), pp: 32-66.

به عنوان معیارهای سنجش عدم اطمینان محیطی برای سازمان های تجاری مورد استفاده قرار گرفته اند، پردازند.

- بر اساس نتایج حاصل از فرضیه دوم پیشنهاد می گردد استفاده مناسب و بهنگام اطلاعات در امر تصمیم گیری قدرت اخذ تصمیمات موثر و کارآمد را برای مدیران ایجاد می نماید . داشتن اطلاعات با قابلیت تحلیل پذیری موجبات ارائه اطلاعات حسابداری با کیفیت برای اخذ تصمیمات درست و منطقی می گردد و تصمیمات مدیران را به شکل موثر حمایت می نماید و در نهایت تشویق مدیران برای اتخاذ تصمیمات بر اساس اطلاعات حاصله از سیستم های حسابداری را در بردارد .
- بر اساس نتایج حاصل از فرضیه سوم پیشنهاد می گردد در شرایط تحلیل پذیری وظیفه سیستم های اطلاعاتی طراحی گردد، که بتواند اطلاعات تجمیع یافته و یکپارچه ارائه نماید .
- به عنوان پیشنهاد برای تحقیق آتی نیز پیشنهاد می گردد:
- اثرات سایر خصوصیات سیستم های اطلاعاتی از جمله مربوط بودن، قابل مقایسه بودن و قابل اتکاء بودن بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم های حسابداری بررسی گردد.
- این تحقیق به تفکیک برای صنایع مختلف موجود در بورس اوراق بهادار تهران به منظور کنترل تاثیر صنعت انجام شود.
- در این تحقیق تنها از متغیر رضایت مدیران از عملکرد سیستم های حسابداری استفاده شده است، پیشنهاد می گردد تا این تحقیق با استفاده از متغیرهای دیگری چون عوامل تاثیرگذار بر تصمیم گیری مدیران، دلایلی که باعث مغایرت از تصمیمات مدیران و... نیز انجام شود.

- * Mauldin, E.G and Ruchala, towards a theory of accounting information systems accounting organizations and society, (1999). pp: 317 -331.
- * Mock Theodore ,concept of information value and accounting the accounting .the accounting review vol noxlvi no 4, (2006) pp: 778-779.
- * Paper.D, Chang. R.D, Chang Y.W, The Effect of task Uncertainty, Decentralization and AIS characteristics on the performance of AIS: An Empirical case in Taiwan “Information, Management vol40, (2003), pp: 691-703.
- * Robbins .S.P, Coulter. M, Management, 6th ed. prentice hall, Englewood Cliffs, NJ, (1999), p.308.
- * Smith. David, How Information Systems Influence user Decisions: Research Framework and literature Review .International Journal of accounting information system ,(2000), pp: 178-203.
- * Tillema, Sandra, Toward an Integrated contingency framework for MAS Sophistication case Studies on the Scope of accounting Instrument in Dutch power and Gas companies: management accounting research vol16,no1,(2005), pp:101-129.
- * Zviran. M, Erlich, Measuring IS user satisfaction review and implications communication of the AIS, 12, (2003), PP: 81-103.

یادداشت‌ها

1. Robbins & coulter
2. Jermias & Gani
3. 2 - Chenhall
4. Lau & Lim
5. Smith
6. Azadivar
7. ed
8. Mock
9. 4-Tillema
10. Gordon & Miller
11. Danalson
12. Zviran & Erlich
13. 2-Madlin & rechala
14. Chong & Eggleton
15. paper& al
16. 1-Lau & Eggleton
17. 1-frezzati